

PUNTS PER PUNTS

12

Curs de valencià inicial A2 de
la Universitat d'Alacant i *Información*

Universitat
d'Alacant

Fascicle 12. Els verbs *beure*, *traure* i *incloure*

Jo *bec*
Tu *beus*
Ell o ella *beu*
Nosaltres *bevem*
Vosaltres *beveu*
Els o elles *beuen*

Què pots fer amb el verb *beure*?

1 Pots indicar que ingereixes un líquid:

- La meua dona i jo ens **bevem** una copa de vi cada dia.
- Quan vos entreneu, **beveu** només aigua o també begudes isotòniques?
- Tots els dies **bec** suc de taronja per a esmorzar.

T'has fixat que la 1a i la 2a persona del plural de *beure* i altres verbs com *deure*, *escriure*, *moure*, *ploure* o *viure* canvien la *u* per una *v*? Este fenomen és molt comú en valencià, per exemple a l'hora de fer el femení (*blau* ► *blava*, *esclau* ► *esclava*, *nou* ► *nova*) o formar derivats (*moure* ► *moviment*).

Ací tens un llistat de begudes i recipients per a contindre-les:

• Begudes: *aigua* (amb gas o sense gas), *café* (tallat, amb llet...), *suc* (de taronja, de llima, de bresquilla, de pinya, de poma...), *te*, *til·la*, *timó*, *camamil·la*, *llimonada*, *orxata*, *refresc* (de taronja, de llima...), *llet*, *xocolata calent*, *batut* (de xocolata, maduixa, vainilla...), etc.

• Recipients: *botella* o *ampolla*, *bóta de vi*, *got*, *gerra*, *tassa*, *copa*, *pitxer*, *marraixa* o *garrafa*, etc.

Saps que l'orxata és la beguda típica valenciana per antonomàsia? La més coneguda és la que es fa amb aigua, xufes i sucre, ideal per a prendre a l'estiu molt fresca o inclús com a granissat. Però també se'n pot fer, per exemple, amb ametles en comptes de xufes. Amb esta variant, és una beguda idònia per a tractar trastorns estomacals.

Exercici 1.

Completa les frases amb el verb *beure* en present i les begudes que apareixen al requadre:

orxata | xocolata | til·la | suc de taronja | tassa de llet

- Marta es _____ una _____ amb magdalenes tots els dies quan s'alça.
- Vaig visitar Alboraià, un poble de València on produeixen _____ . Em van encantar les barraques!
- El que més m'agrada de les festes del meu poble és quan mullem la mona en el _____ .
- A la meua germana li encanta el _____ acabat d'escórrer. Sempre en _____ de matí.
- Com que estava tan nerviosa li vaig preparar una _____ per a tranquil·litzar-la.

Fascicle 12. Els verbs *beure*, *traure* i *incloure*

Saps que *escórrer* vol dir 'llevar el líquid que queda en un recipient o en la roba, traure el suc d'una fruita' i que es conjuga de la mateixa manera que *córrer*? Amb el sentit de 'traure el suc d'una fruita', també podem usar el verb *esprémer*.

Exercici 2.

En valencià hi ha moltes frases fetes que utilitzen el verb *beure*. Prova d'unir-les amb el significat adequat:

a) Beure com un trull	1) S'usa per a criticar els àvars i els ambiciosos
b) Beure's l'enteniment	2) Perdre el sentit comú
c) Més fàcil que beure's un ou	3) Perdre el control per haver begut massa
d) Tindre mal beure	4) Inutilitat d'insistir sense esperar res
e) Ja pots xiular, si l'ase no vol beure	5) Molt fàcil
f) Si el món fóra un ou, se'l beuria	6) Beure sovint i en quantitat

Els tres verbs que presentem en este fascicle (*beure*, *traure* i *incloure*) tenen la peculiaritat que acaben la primera persona del singular del present d'indicatiu amb la desinència -c, que es transforma en -g- en el present de subjuntiu (*bec* ► *bega*, *trac* ► *traga*, *incloc* ► *incloga*). Mira:

Present d'indicatiu	BEURE	TINDRE	VOLER	VINDRE	PODER	ESTAR
Jo	<i>bec</i>	<i>tinc</i>	<i>vullc (o vull)</i>	<i>vinc</i>	<i>puc</i>	<i>estic</i>
Tu	<i>bega</i>	<i>tinga</i>	<i>vullga</i>	<i>vinga</i>	<i>puga</i>	<i>estiga</i>
Ell o ella	<i>bega</i>	<i>tinga</i>	<i>vullga</i>	<i>vinga</i>	<i>puga</i>	<i>estiga</i>
Nosaltres	<i>beguem</i>	<i>tinguem</i>	<i>vullguem</i>	<i>vinguem</i>	<i>puguem</i>	<i>estiguem</i>
Vosaltres	<i>begueu</i>	<i>tingueu</i>	<i>vullgueu</i>	<i>vingueu</i>	<i>pugueu</i>	<i>estigueu</i>
Els o elles	<i>beguen</i>	<i>tinguen</i>	<i>vullguen</i>	<i>vinguen</i>	<i>puguen</i>	<i>estiguen</i>

La transformació de la c en g es dona també en altres contextos. Per exemple, *amic* en femení és *amiga*, *aràbic* fa *aràbiga*, *ànec* dona *ànega*, del substantiu *rec* naix el verb *regar* i la planta que dona *espàrrecs* és l'*esparreguera*.

Saps que *ànec* i *ànega* és l'au palmípeda, de bec aplanat i excel·lent nadadora? Exacte, en valencià és l'*ànec Donald*!

Exercici 3.

Completa els buits de les frases següents amb la forma correcta en present de subjuntiu del verb que hi ha entre parèntesis:

- Si a vosté li han dit que _____ (BEURE) sense por, és perquè no crema gens.
- El cap de departament vol que jo _____ (ESTAR) preparat abans de les deu.
- Quan tu _____ (VOLER), portem el gos al veterinari. Este mes li toca la vacuna.
- Tant de bo _____ (PODER) anar a la piscina el pròxim dissabte.
- Avisa'ls que vull que _____ (VINDRE) una hora abans del partit per a calfar bé.
- Cal que el restaurant _____ (TINDRE) en compte els clients vegetarians.
- Miquel, els pares volem que _____ (TINDRE) almenys un poc de trellat.
- Vos demane que _____ (ESTAR) quiets, per favor! No heu parat en torreta des que heu entrat!

Saps que l'estructura *tant de bo!* ens serveix per a manifestar el desig que ocorrega alguna cosa? *Tant de bo aprobe el A2 de valencià!* Equival al castellà *ojalá*, paraula que prové de l'àrab i significa 'si Déu (Al·là) vol'.

La formació del subjuntiu en els verbs *anar* i *vore* segueix un procediment similar: des de la 1a persona del present d'indicatiu (*vaig*, *veig*), es genera tot el paradigma del subjuntiu (*vaja*, *veja*...), excepte *anem* i *aneu*, que són iguals que en indicatiu. Mira:

anar	<i>vaig</i>	►	<i>vaja</i>	<i>vages</i>	<i>vaja</i>	<i>anem</i>	<i>aneu</i>	<i>vagen</i>
vore	<i>veig</i>	►	<i>veja</i>	<i>veges</i>	<i>veja</i>	<i>vegem</i>	<i>vegeu</i>	<i>vegen</i>

2 Pots expressar que algú consumeix begudes alcohòliques:

-Els meus amics i jo **bevem** molt quan són les festes del poble.

-Quan eixim de festa fem torns per a conduir: cada setmana un de nosaltres no **beu**.

Ara et mostrem el nom d'algunes begudes alcohòliques:

cervesa, *vi*, *cava*, *conyac*, *licor d'herbes*, *menta*, *rom*, *còctel*, *sangria*, *cassalla*, *nuvolet* o *palometa*, etc.

Saps que la *cassalla* també és una beguda típica valenciana, que deriva de la destil·lació de l'anís? Es tracta d'un aiguardent sec i molt fort i, per eixa raó, se sol prendre rebaixat amb aigua i molt fresc. Esta mescla s'anomena *nuvolet* o *palometa*.

Exercici 4.

Completa les frases següents amb les paraules del requadre:

cervesa | *cassalla* | *vi* | *rom* | *cava*

- Tot el món sap que els pirates beuen _____.
- La palometa és una beguda que es fa mesclant _____ amb aigua.
- En alguns països europeus hi ha el costum de beure pintes de _____ a temperatura ambient.
- El _____ és un _____ escumós molt apreciat per a acompanyar les postres.

Jo trac
Tu traus
Ell o ella trau
Nosaltres traem
Vosaltres traeu
Els o elles traen

Què pots fer amb el verb *traure*?

1 Pots indicar que fas eixir alguna cosa o algú del lloc on estava:

Saps que, al costat de *traem* i *traeu*, també podem dir i escriure *traiem* i *traieu*?

-Si **traus** les caixes de l'armari de la terrassa, dis-m'ho, que les necessite.

-Tots els dies **trau** el cotxe del garatge quan se'n va a treballar.

-De matí **traem** la taula i les cadires a l'exterior.

D'on podem traure objectes o persones?

d'un calaix, d'un armari, d'una caixa, d'una motxilla, d'un estoig, d'una bossa, d'una maleta, d'una butxaca, d'una casa, d'un garatge, d'un contenidor, d'un arxivador, del congelador, del frigorífic, d'un baül, etc.

T'has fixat que la preposició *de* s'apostrofa davant de l'article indefinit *un*, *una*, *uns*, *unes*? Així: *d'un*, *d'una*, *d'uns*, *d'unes*.

ORAL

Exercici 5.

Completa les frases amb les següents parelles d'objectes i llocs d'on pots traure'ls. Però, atenció, per a saber quina opció has de triar, hauràs de fixar-te en el gènere i el nombre dels articles i si s'apostrofen o no. Després, llig-les en veu alta:

joguets/caixa | moto/garatge | estoig/motxilla | peix/congelador | full/arxivador

- Pots traure la camisa del calaix, per favor?
- Pots traure l'_____ de la _____, per favor?
- Pots traure el _____ del _____, per favor?
- Pots traure la _____ del _____, per favor?
- Pots traure un _____ de l'_____, per favor?
- Pots traure els _____ de la _____, per favor?

2 Pots introduir temes nous a la conversa:

-Si no **traem** el tema en la reunió, no ens sabran respondre.

-Qui **trau** sempre els draps bruts eres tu!

Exercici 6.

Uneix les frases de l'esquerra amb l'opció més lògica de la columna de la dreta:

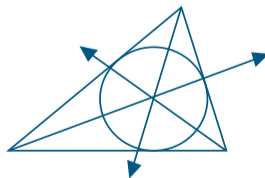
a) Juli sempre trau temes de política,	1) ningú voldrà eixir amb vosaltres.
b) Si traus el tema del teu sou,	2) excepte quan algun periodista li trau la presumpta corrupció del seu partit.
c) Els britànics trauen comentaris sobre l'oratge	3) ni que ell poguera arreglar el món!
d) Isabel parla amb molta vehemència	4) cada volta que passa un semàfor en roig.
e) Pere trau l'excusa del daltonisme	5) per a evitar parlar de temes més delicats.
f) Si trau els vostres problemes en públic,	6) no t'estranya que et responguen "els diners i el cul no s'ensenyen a ningú".

3 Pots indicar que obtens alguna cosa i de qui l'obtens:

-No li **traeu** la veritat ni amenaçant-lo. I quin cabut!

-La seua filla li **trau** tots els capritxos que vol.

-Sempre **trac** un huit en matemàtiques, sóc molt exacta.

ORAL

Exercici 7.

En determinats contextos podem utilitzar el verb *traure* com a sinònim d'uns altres verbs. Canvia en les següents oracions el verb *traure* pels que et proporcionem en el quadre. Després, llig-les en veu alta:

mostre | obtens | inventen | inferim | manifesta | faig

- Si **trauen** un altre dispositiu electrònic augmentarà la competència.
- A vegades **trac** sang pel nas, però el metge m'ha dit que no em preocupe.

c) Quan **trau** el seu caràcter fa por, no sé per què li costa tant ser més simpàtic.

d) La informació que **traem** de les pistes deixades pels delinqüents és conclouent.

e) Si **traus** una matrícula d'honor et convida a un arròs amb peix.

f) O jugues amb més noblesa o et **trac** targeta roja!

Exercici 8.

Intenta relacionar les següents frases fetes amb el sentit adequat:

a) Traure comptes	1) Resoldre els dubtes d'algú
b) Tant et vull que et trac un ull	2) Traure-li profit
c) Traure a la llum	3) Un amor excessiu pot perjudicar
d) Traure de dubtes	4) Patir molta fam
e) Traure la fam a ballar a algú	5) Aparéixer alguna cosa secreta
f) Traure punta (a alguna cosa)	6) Calcular

Hi ha un grapat de verbs molt usuals que es conjuguen d'una manera molt similar a *traure*. Són, per exemple, *caure*, *creure*, *riure*, *seure* o *vore*. Estos verbs eliminen la *u* de l'infinitiu en la 4a i 5a persones: *caem*, *caeu*, *creem*, *creeu*, *riem*, *rieu*, *seem*, *seeu*, *veem*, *veeu*. Al costat d'estes formes, també són vàlides *caiem*, *creiem*, etc.

Saps que la primera persona del present d'indicatiu del verb *caure* és *caic* (amb una *i*, com en castellà *caigo*) per a evitar confusions i cacofonies?

Quasi tots els verbs que hem vist fins ara en este fascicle fan el participi de manera regular, a partir de la primera persona del present d'indicatiu:

<i>beure</i> : bec ▶ <i>begut</i>	<i>deure</i> : dec ▶ <i>degut</i>	<i>moure</i> : moc ▶ <i>mogut</i>
<i>caure</i> : caic ▶ <i>caigut</i>	<i>riure</i> : ric ▶ <i>rigut</i> (o <i>rist</i>)	<i>viure</i> : visc ▶ <i>viscut</i>
<i>creure</i> : crec ▶ <i>cregut</i>	<i>ploure</i> : *ploc ▶ <i>plogut</i>	<i>seure</i> : sec ▶ <i>segut</i>

Només presenten un participi irregular: *escriure* ▶ *escrit*, *traure* ▶ *tret*, *vore* ▶ *vist*, *dir* ▶ *dit*.

Saps que *ploure* és un verb que només es conjuga en 3a persona? *Ací mai plou*. *Abans plovia més*. En 6a persona es pot usar amb valor figurat: *Plouen renoques del cell! Sí, i plouen figures!* El participi *plogut* és regular, perquè parteix de la 1a persona hipotètica *jo *ploc* (per això la marquem amb un asterisc).

L'expressió *caure malalt* significa 'contraure una malaltia': *Ma mare és molt forta: mai cau malalta*. Ací t'oferim una llista de malalties. Això sí, esperem que no t'afecten!

mal de cap, *migranya*, *mal de gola*, *mal de panxa*, *mal de queixal*, *càries*, *refredat* (o *constipat*), *grip*, *pulmonia* (o *pneumònia*), *al·lèrgia*, *anèmia*, *angines*, *gastritis*, *rubèola*, *xarampió* (o *pallola*), *varicel·la*, *pigota*, etc.

Exercici 9.

Relaciona les següents malalties amb els seus símptomes:

a) Refredat	1) Aparició de taques roges, febre alta.
b) Gastritis	2) Pell seca, picor, granets.
c) Rubèola	3) Congestió nasal, mal de gola, tos.
d) Xarampió	4) Erupció cutània, febre, inflamació dels ganglis.
e) Al·lèrgia	5) Mal de panxa, vòmits, gasos.

Exercici 10.

Completa estes frases amb el participi del verb entre parèntesis:

- T'has _____ (MOURE), per això no has _____ (EIXIR) bé en la foto.
- Has _____ (VORE) la pedregada que ha _____ (CAURE)?

- c) Vos he _____ (DIR) que el suc me l'he _____ (BEURE) jo.
 d) Hem _____ (VIURE) tota la vida ací, però ara hem _____ (CREURE) convenient canviar de residència.
 e) M'he _____ (RIURE) d'ell perquè ha _____ (TRAURE) un zero en l'examen.
 f) He _____ (ESCRIURE) en el diari que hui ha _____ (PLOURE) després d'un any sense fer-ho.

Jo **incloc**
 Tu **inclous**
 Ell o ella **inclou**
 Nosaltres **incloem**
 Vosaltres **incloeu**
 Ells o elles **inclouen**

Què pots fer amb el verb *incloure*?

1 Pots indicar que una cosa es troba dins d'una altra:

-Per què no **inclous** els fascicles de valencià d'Informació en una carpeta i els col·leccions?

-El preu de l'hotel del viatge **inclou** només l'allotjament?

-No, **inclou** també el desdèjuni i el sopar, perquè hem contractat mitja pensió.

Funcionen com *incloure* el verb *coure*, tots els compostos de *cloure* (*recloure*, *excloure*, *concloure*) i pocs més. Tant *coure*, com també *cloure* i compostos, es pronuncien amb *o* oberta en l'infinitiu i en les formes en què la *o* és tònica, com en els participis: *clos*, *inclòs*, *exclòs*, *reclòs*, *conclòs*.

Pel que fa al gerundi, el formen igual que el grup de *traure*, és a dir, cau la *u* de l'infinitiu: *incloent*, *coent*, *traent*, *caent*, *creent*, *rient*, etc. Recorda que el grup de *beure* canvia la *u* per *v*: *bevent*, *movent*, etc.

Exercici 11.

ORAL

Llig en veu alta estes oracions. Hem subratllat les *e* i *o* obertes i les *s* sonores per a ajudar-te a pronunciar millor:

- a) Alguns cantants inclouen versos en les seues composicions.
 b) El periòdic que compra els dijous i els divendres inclou un llibre en valencià.
 c) El paquet de viatge dels meus cosins inclou els bitllets d'anada i tornada i l'allotjament.
 d) Inclous el meu gendre entre la gent que qualifiques de molt responsable?
 e) Nosaltres sempre incloem les despeses d'enviament en el preu final.

Mira la frase *b)* de l'exercici anterior. Imagina't que volem expressar això mateix, però referit al passat. Diríem: *El periòdic que comprava inclouïa un llibre en valencià*. Escrivim dièresi sobre la segona *i* de *inclouïa* perquè volem indicar que sona com a vocal plena, és a dir, constitueix síl·laba autònoma, de manera que la paraula conté quatre síl·labes: *in-clo-ï-a*. *Coure*, *cloure* i compostos funcionen igual que *incloure* i fan el passat imperfecte així:

<i>inclouïa</i>	<i>inclouïes</i>	<i>inclouïa</i>	<i>incloïem</i>	<i>incloïeu</i>	<i>inclouïen</i>
<i>coïa</i>	<i>coïes</i>	<i>coïa</i>	<i>coïem</i>	<i>coïeu</i>	<i>coïen</i>

En canvi, els verbs del grup de *traure* (*riure*, *caure*, *vore*, etc.) presenten en este temps una *i* consonàntica, com les de *iaio* i *iaia*, de manera que la paraula conté dos síl·labes: *tre-ia*. Esta *i* no pot rebre mai ni accent ni dièresi:

<i>treia</i>	<i>treies</i>	<i>treia</i>	<i>tréiem</i>	<i>tréieu</i>	<i>treien</i>
<i>reia</i>	<i>reies</i>	<i>reia</i>	<i>réiem</i>	<i>réieu</i>	<i>reien</i>
<i>queia</i>	<i>queies</i>	<i>queia</i>	<i>quéiem</i>	<i>quéieu</i>	<i>queien</i>
<i>deia</i>	<i>deies</i>	<i>deia</i>	<i>déiem</i>	<i>déieu</i>	<i>deien</i>
<i>veia</i>	<i>veies</i>	<i>veia</i>	<i>véiem</i>	<i>véieu</i>	<i>veien</i>

Exercici 12.

Completa les frases amb la forma corresponent dels verbs entre parèntesis:

- a) L'oferta de la setmana passada _____ (INCLOURE) també el dinar i el sopar.
 b) Abans sempre _____ (TRAURE) cinc en anglés, però ara sempre suspenc.
 c) Quin somni més preciós! Les gotes de pluja _____ (CAURE) sobre els terrats de la ciutat.
 d) Antigament, com _____ (COURE) vosaltres els gaspatxos?
 e) Quan eres xicotet, sempre _____ (DIR) que volies ser veterinari.
 f) Fins fa uns quants anys la loteria sempre _____ (CAURE) a Castelló de la Plana.

Saps que en alguns pobles valencians, com ara Castalla o el Pinós, couen uns gaspatxos per a xuclar-se els dits?

Solucions:

Exercici 1

a) beu / tassa de llet, b) orxata, c) xocolata, d) suc, beu, e) tlla

Exercici 2

a6, b2, c5, d3, e4, f1

Exercici 3

a) bega, b) estiga, c) vullgues, d) puga, e) vinguen, f) tinga, g) tingues, h) estigueu

Exercici 4

a) rom, b) cassalla, c) cervesa, d) cava, vi

Exercici 5

a) la camisa del calaix, b) l'estoig de la motxilla, c) el peix del congelador, d) la moto del garatge, e) un full de l'arxivador, f) els joguets de la caixa

Exercici 6

a3, b6, c5, d2, e4, f1

Exercici 7

a) inventen, b) faig, c) manifesta, d) inferim, e) obtens, f) mostre

Exercici 8

a6, b3, c5, d1, e4, f2

Exercici 9

a3, b5, c4, d1, e2

Exercici 10

a) mogut, eixit, b) vist, caigut, c) dit, begut, d) viscut, cregut, e) rigut, tret, f) escrit, plogut

Exercici 12

a) inclouïa, b) treia, c) queien, d) coïeu, e) deies, f) queia

Agenda cultural

13 de desembre 10.00 h s.ua.es/lliG

Universitat d'Alacant

Conferència - "Escriure el País", per Juli Disla

13 de desembre 19.30 h goo.gl/xRJiLG

Centre Cultural Mario Silvestre d'Alcoi

Cinema - *Sufragistes* - Entrada lliure

14 de desembre 17.30 i 20.00 h goo.gl/Am1Zeq

Teatre Serrano de Gandia

Cinema - *La propera pell*

Dimarts 10.00 h i dimecres 17.00 h goo.gl/sufsSf

Seu Ciutat d'Alacant

Practica el teu valencià en les sessions de conversa de l'IEC

[f](#) [t](#) UAenvalencia

[f](#) [t](#) culturaenlaUA

Autoria:

Juli Martínez Amorós (coordinador), Rosa Anna Guijarro Contreras i Virgínia Ruiz Vázquez

Maquetació: Jesús Ángel López Ramón | www.masuno.es

Correu electrònic: puntperpunt@ua.es

Una iniciativa del Servei de Llengües de la Universitat d'Alacant i *Información*